

Identiteit in de crisis - de cultuur

Pieter Hoekstra

'The Hunger Games zijn angstaanjagend echt', concludeert Govert Buijs, hoogleraar politieke filosofie aan de VU. Deze nieuwe film vertelt hoe jongeren de huidige cultuur ervaren, meent Buijs. 'Het is een soort *Idols* in oorlog.'

Op het eerste gezicht is het een van die vele films uit Hollywood over de ondergang van onze Westerse beschaving. Een eindtijds-denken, maar hier zonder de laatste bladzijden van de Bijbel, waar het uiteindelijk uitloopt op een betere wereld. In 1997 kwam Kevin Kostner er in *The Postman* zo nog goed mee weg, want hij herschiep de wereld die daarmee weer vertrouwd veel leek op die van ons aan het einde van de vorige eeuw. Feit is dat er aan het einde van het vorige millennium nog geen ingrijpende crisis was, integendeel, bomen groeiden door tot diep in de hemel.

De wereld is veranderd en de huidige crisis is immers maar voor een deel een economische crisis. Veel dieper ingrijpend is het feit dat we vandaag de dag in een vertrouwenscrisis zitten. Terecht zijn we blij met het daadkrachtige moment van de zogenaamde *Kunduz-coalitie*, maar één besluitvolle zwaluw tekent nog niet voor een volle zomer. Voor een genezingsproces is allereerst een goede anamnese en een juiste diagnose nodig. En één ding beseffen wij allemaal: met alleen een economisch verhaal over de Euro of een paar miljard aan bezuinigingen zijn we er niet! Deze crisis zit veel dieper. Het gaat hier niet over een jas die ons niet meer past, maar het raakt ons in het vlees. En als wij dit niet oplossen dan dreigen voor ons of onze kinderen... *The Hunger Games*. Het verhaal achter deze spelen is angstwekkend realistisch voor wie de docufilm *Plunder, the crime of our time* van Danny Schechter uit 2010 heeft gezien – *Plunder* is trouwens een *must* voor iedereen die zelf wil nadenken.

De oude Galliërs waren voor niets en voor niemand bang, aldus de kronieken van Asterix. Behalve dan voor één ding, namelijk dat de hemel op hun hoofd zou vallen. Dat komt wel overeen met hoe de oude Germanen dachten. Voor de duvel en de dood niet bang, behalve dan voor de ondergang van de goden. Ragnarøk! Die oude cultuur van de Germaanse 'Bijbel', de Edda zit ons nog altijd in het bloed en de genen. Wij zijn de volkeren van het Avondland. De depressie is voor teveel mensen altijd weer te dichtbij en de afgrond lijkt ons aan te trekken en te zuigen. Hollywood weet precies waarmee ze ons (geld) moeten binnenhalen.

Het lijkt er trouwens op dat er uiteindelijk nog wat geschaafd is aan de Edda. Snorri Sturluson, de man die de heldendichten rond 1100 opschreef, heeft er nog wat bij gedicht. Zo komt er bij hem een echt bijbels slot aan de Edda en loopt het ook daarin nu goed af. Zo werd het gemakkelijker voor de oude Vikingers zich aan te sluiten bij het nieuwe geloof van de kerk. Zoveel verschil zat er immers toch ook weer niet tussen het oude of het nieuwe geloof? Zo moest de reactie worden.

Op 4 mei hebben we een buitengewoon zware crisis in de geschiedenis van de wereld herdacht. Het was de waanzin van een krankzinnige ideologie. Voor velen was daar geen ontkomen meer aan. *Dat nooit meer!* Aan ons de verantwoordelijkheid om die woorden dan ook te bevestigen. In onze keuzes. De crisis vandaag is – als elke crisis – allereerst een morele crisis. Dit woord komt trouwens van het Griekse κρινομαι. En de betekenis is iets als een *moment van de waarheid*. Een moment waarop we keuzes moeten maken die van grote invloed zijn op de toekomst. Een crisis is daarmee een opening naar de toekomst. Zo is crisis dus *kiezen*. Niets doen is trouwens net zo goed een keuze. Meestal niet de beste, trouwens.